

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

Disp. XXI. De gloriosa morte & Assumptione B. Virginis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

reuocari possunt: quia sanitatis restitutio, prout per huiusmodi gratiam fit, præter naturam, & extraordinariam legem est, & ideo inter miracula computari potest. De gratia ergo miraculorum generatim dicta, ut has duas gratias comprehendit D. Thom. q. 27. arti. 5. ad. 3. negat B. Virginem in vita mortali habuisse vsum huius gratiæ, quod est dicere non habuisse illam, quia hæc etiam gratia in vfu consistit. Fundamentum est, quia tunc temporis confirmanda erat doctrina Christi miraculorum, & ideo soli Christo, & discipulis eius, qui erant baiuli doctrinae Christi, conueniebat miracula facere. Et hanc sententiam sequens Caietan. ibi, addit aliud fundamentum, quia solida Theologia fundatur in sacra Scriptura: ex sacra autem Scriptura non habemus, Beatam Virginem, dum vixit in vita mortali, fecisse miracula.

Contrariam verò sententiam docent Albertus in Mariali, & D. Antoninus supra. §. 5. & 6. & Rupertus, libro tertio in Cantica, dum in vniuersum docet Beatam Virginem habuisse omnes gratias gratis datas, & eodem modo citari potest pro hac sententia Athanasius, dicto sermon. de sanctissima Deipara. Et hæc sententia simpliciter videtur vera: ut tamen eam explicemus, oportet, & varia tempora, & varia miraculorum genera, seu varios modos illa operandi distinguere.

Primo igitur de tempore, seu ætate Virginis, antequam filium conciperet, nec constat, nec aliqua verisimili ratione affirmare possumus, eam aliqua miracula edidisse, nec videtur illud tempus fuisse adeo opportunum ad huiusmodi gratiam exercendam. Quia neque ad doctrinam confirmandam erant necessaria, nec merita, & sanctitatem Virginis oportebat tunc per miracula manifestari.

Secundo, de tempore à conceptione Christi Domini, vsque ad eius Ascensionem, etiam est verisimile nulla per se edidisse miracula præsertim publica. Et hoc fortasse præcipue intendit Diuus Thomas, probabiliterque suadet eius ratio, & exemplum, quo videtur de Ioanne Baptista, qui propter hanc causam signum fecit nullum, ut dicitur Ioann. decimo. Dico autem per se, quia per filium dici potest Virgo interdum operata esse miracula fide, ac imperatione sua. Hic enim est vnus modus concurrendi ad miracula, scilicet, impetrando, & hac ratione operatio virtutum fidei attribui solet. Quia talis oratio requirit peculiarem fidei perfectionem, & singularem Spiritus sancti motionem ad petendum miraculum tanta fide & fiducia, ut infallibiliter obtineatur, iuxta illud.

Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Transi hinc illuc, & transibit. Matthæi decimo septimo. Et hoc modo dicere possumus B. Virginem habuisse fidem miraculorum, & per illam operatam esse, obtinendo à filio miraculorum operationem. Cuius signum habemus in miraculo nuptiarum, quod fide sua mater à filio obtinuit, suamque fidem ostendit (ut Sancti notant) tum in eo quod primum miraculum publicum à filio postulauit: tum etiam in eo, quod Christi responsione conturbata non fuerit, quamuis exteriori specie videri posset, passa fuisse repulsam. Quin potius confidenter dixit ministris. Quidquid dixerit vobis, facite. Dixi præterea, præsertim publica, quia de secretis miraculis incertum est, an aliqua fecerit, præsertim tempore infantie Saluatoris, vel in Ægypto, vel alijs temporibus, si fortasse aliqua opportunitas vel necessitas occurrat.

Tertio, de tempore post Christi Ascensionem, verisimile est Beatam Virginem multa miracula perpetrasse, vel præbuisse multis sanitatem. Quia licet ad eam non pertineret, publice concionari, vel persuadere fidem, tamen ad magnum Ecclesiæ bonum, & profectum pertinebat, quod agnosceretur, & colebatur ut Dei mater. Quod totum in Christi Domini manifestationem redundabat, & fidem in ipsum confirmabat: ergo non fuit præter statum, & con-

ditionem Virginis, ut eo tempore miracula faceret, & insignia beneficia hominibus conferret, quibus eorum fides, & deuotio augeretur. Quamobrem Damascenus, sermone primo de Natiuitate Virginis, eam vocat *miraculorum abyssum*. Et Andreas Cretensis, sermone de Assumptione, eam vocat *miraculorum fidei*, potestatem habentem, qua nequeat labefactari. Et confirmatur, nam (ut ibidem refert hic author, & Damascenus sermone primo, de Assumptione: & Simeon Mataphrastes de vita, & dormitione Deiparæ) corpus Beatæ Virginis, statim post obitum eius, multa miracula operatum est, & sepulcrum eius solum, quia corpus illud aliquo tempore habuit, effectione miraculorum illustre fuit. Quid ergo mirum, quod etiam, dum vitam ageret, similia opera interdum effecerit? Nec ratio D. Thomæ contra hoc concludit: quia etiam Beata Virgo fuit illo tempore suo modo magistra fidei, & miracula eius in gloriam filij & fidei confirmationem cedebat. Ratio verò Caietani inefficax valde est, ab autoritate enim negatiua scripturæ nullum argumentum in Theologia sumitur, ut constat ex ijs, quæ de alijs mysterijs supra tractata sunt, & quæ generatim de traditionibus Ecclesiasticis contra hæreticos Theologi docent.

DISPUTATIO XXI.

in quatuor Sectiones distributa.

De gloriosa morte & Assumptione Beatæ Virginis.

Disputauimus hætenus de donis gratiæ & scientiæ, quæ Beata Virgo in statu viæ consequuta est, simulque (quantum scholastica ratio patitur) mysteria vitæ eius percurramus, reliquum est, ut de felici statu gloriæ eius differamus. Quoniam verò mors terminus est viæ, ac transitus ad beatitudinem prius de morte eius, postea de Resurrectione, Assumptione, ac denique de eximia eius gloria, & beatitudine dicemus.

SECTIO I.

Virum Beata Virgo corporalem mortem passa fuerit.

Epiphanius hæret. 78. hanc questionem attingens insolutam relinquere visus est. Querant, inquit, vestigia scripturarum, & inueniunt vique neque mortem Mariæ neque an mortua sit, aut non mortua, neg. an sepulta sit, aut non sepulta. Et inferiūs. Ego enim non audeo dicere, sed silentium mihi impeto, forte sius enim alicubi etiam vestigia inueniuntur sanctæ illius, ac beatæ, sic nec inuenire datur mortem ipsius. Et paulo post. Non autem omnino desino hoc, & non dico, quod immortalis mansit, sed neque affirmo an mortua sit. Fundamentum eius est supra tactum, quod iterum repetit, dicens. Excessit enim scripturamentum humanam, & in iussu relictum propter vas pretiosum ac excellentissimum. Cui fundamento addi potest, quod nec ex historijs humanis aliquid certi habemus de morte eius. Libellus enim, qui de transitu Virginis inscribitur, & à Tritthemio, Melitoni Sardicensi tribuitur, & apocryphus est, recte Gelasio Papa in capitulo sanctæ Romanæ, dist. 15. & falsò Melitoni imponitur, ut ex Hieronymo de scriptoribus Ecclesiasticis colligi potest. Referens enim Melitonis scripta, huius non meminit. Et ex Bedæ in retractione Actorum, capite octauo. Vbi & opus ipsum refutat, quod multa historia Lucæ de Actis Apostolorum repugnantia contineat, & non dicit esse Melitonis, sed illi imponi. Præterea alius liber, qui de eodem transitu, seu Assumptione Virginis inter opera Hieronymi refertur, omnium sententia non est Hieronymi, quia in eo fit mentio hæresum Nestorij & Eutychetis, quæ post Hiero-

D. Thom.

Caietan.

Albert.

Antoninus.

Athanas.

Ioan. 10.

Matth. 17.

Gratiam miraculorum, & sanitatis quo tempore Virgo exercuit.

Damasc.

Simeon Mataphr.

Virgo mori.

Damasc.

Epiph.

D. Thom.

D. Thom.

Nestor.

Damasc.

Tritthem.

Gel. Pap.

Hierony.

Bedæ.

Hier.

Hier.

Hieronymum exortæ sunt. Quæ coniectura eodem modo probat non esse Sophronij, vt aliqui existimant, quia Sophronius æqualis est Hieronymo, vt ex libro eiusdem Hieronymi de Scripturis Ecclesiasticis constat. Nihil ergo est scriptum vnde aliquid certi de Virginis obitu definiri possit.

Virginis
mori.

Damas.
Epiph. Cō.
And. Cret.
Iuuen. Iero.
Nicephor.
Simeon. Me-
taphrast.

Epiph.
D. Thom.

Dubium 1.

Dmt. 23.
E 34.

Nicephor.

Damas.

B. Virgo vi-
amoris mor-
tua.

Alabr.

Ambrōs.
Beia.

Nihilominus sine vlla dubitatione dicendum est, B. Virginem mortem obiisse. Ita sentit hoc tempore vniuersa Ecclesia, & ad id confirmandum sufficit generalis regula scripturarum. Nam omnes filij Adæ corporali morti obnoxij sunt, à qua regula neq; authoritas vlla, neque ratio suadet excipendam esse Virginem. Quin potius grauiissimi, & antiquissimi Patres eam mortuam esse testantur, vt constat ex Damasceno, Epiphano Presbytero Constantinopolitano, Andrea Cretensi, sermon. de dormitione Deiparæ, & Iuuenali Ierosolymitano, apud Nicephorum, libr. 5. Hist. c. 4. & Simeone Metaphraste de vita, & dormitione Deiparæ, die 15. Augusti, qui omnes referunt Dionysium Areopagitam loco statim citando, & ex alijs recentioribus, quos statim commemorabo. Ratio etiam hoc suadet, quia in primis decuit B. Virginem esse similem Christo: cum ergo Christus mortem susceperit, non oportuit Beatam Virginem ab hac lege excipi. Deinde vt per mortem Virginis constaret euidentius, & indiguisset Christi morte, quæ fuit redempta, & habuisset carnem passibilem, à qua Christus similem sumpsit, & ita excluderetur error eorum, qui finxerunt, Beatam Virginem fuisse cuiusdam celestis, seu angelicæ naturæ, vt Epiphanius supra refert, & D. Thom. in 3. dist. 4. quæst. 2. artic. 1. Tandem quia mors nullam imperfectionem includit, quæ Virginem non deceat: quin potius est poena, quæ propter Deum suscepta magnam gratiæ augmentum promereri potest: propter quod mors Sanctæ virginis in conspectu Domini esse dicitur: ergo nulla est causa, ob quam à morte corporis fuerit præseruata. Neq; Epiphanius hanc veritatem negat citato loco: sed solum asserit in scriptura nihil de illius morte referri.

Sed quæret aliquis primo. Quæ fuerit causa, vel occasio mortis Deiparæ, an scilicet morbo aliquo, seu ægitudine vsque ad mortem laborauit, vel absque aliqua naturali causa, sola Dei voluntate, & arbitrio defuncta sit, sicut mortuus videtur Moyses, qui dixit Deus. *Ascende in montem, & morere ibi.* Deuter. 32. Vnde c. 34. subditur, *Mortuusque est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino*, & sicut mortuus videtur Ioannes Euangelista, si vera est historia, quam Nicephorus refert libr. 2. c. 42. qui propter hanc fortasse causam dixerat li. 1. c. 35. Ioannem mortuum fuisse eo modo, quo Dei genitrix. Ex quibus exemplis hæc pars posterior verisimilis fieri videtur, quia hic mortis modus videtur excellentior, & innocentia ac puritatem Virginis quodammodo debitus. Item quia mortua creditur sine vilo dolore, (vt Damascenus sentit orat. 2. de dormitione Virginis.) Tum, quia sine libidine concepit, omnique inordinata concupiscentia semper caruit. Tum etiam, quia in morte filij maiores dolores, quam in morte sentiantur, degustauit.

Addere tamen possumus, quamuis B. Virgo mortua non fuerit, vialicuius morbi corporalis: vitam amoris, & ardentissimi desiderij, & intensissimæ contemplationis obiisse. Fieri enim potest, vt mens tanta efficacia, & intensione in his actibus occupetur, vt veluti destituat corpus, ita vt paulatim eius dispositiones remittantur, ac deficient, actandem, ob earum defectum, non possit anima in corpore conseruari.

Non defuerunt tamen, qui dicerent, eam fuisse martyrio coronatam, vt videre licet apud Ildorū libr. de vita, & morte Sanctorum, capite. 68. & apud Ambrosium, & Bedam Lucæ secundo, sed (vt idem authores dicunt) hoc nullo probabili fundamen-

Fr. Suarez. Tom. 2.

to nititur, quia nulla historia, nulla traditio, nullaque probabilis authoritas hoc confirmat. Verba autem illa Simeonis, *tuam ipsius animam pertransibis gladius*, ex quibus falsa suspicio orta videtur, non esse de corporali eius morte intelligenda, in superioribus ostensum est.

Quæres secundò, quo ætatis anno mortua fuerit. Respondetur rem esse incertam. Ex his enim, quæ in superioribus dicta sunt de Christi conceptione, & in sequentibus de morteeius dicemus, constat Beatam Virginem egisse annum quadagesimum nonum, quando Christus Dominus mortuus est. Quia quando illum peperit, iam decimum quintum annum expleuerat, & Christus trigesimo quarto anno ætatis inchoato mortuus est: expleuerat ergo tunc temporis Beata Virgo quadraginta octo ætatis annos, & agebat quadagesimum nonum. Post Christi autem mortem quidam dixerunt vixisse tantum annum integrum, & aliquod menses. Quæ tamen sententia, inter omnes improbabilissima est, & solum in quadam incerta, & apocrypha reuelatione fundata.

Alij ergo existimarunt vixisse Virginem vsque ad secundum annum imperij Claudij, qui fuit vnde-
mus à Christi morte, quo primum Petrus profectus fuit Romam, teste Eusebio in Chronicis, & Hieronymo de Scripturis Ecclesiasticis. Vnde fit coniectura, Petrum permanisse in Iudæa, quandiu Deipara vixit: statim vero post mortem eius discessisse vt Romam pergeret. Quocirca iuxta hanc sententiam B. Virgo obiit anno ætatis quinquagesimo nono, vel iam expleto, vel propè. Quæ fuit sententia Euodij apud Nicephorum, libr. 2. Hist. capit. tertio, quam ipse videtur sequi, tam ibi. quam capit. 21. vbi dicit, Beatam Virginem obiisse cum annum ageret sexagesimum. Vnde sentit, quod Euodius dixit, intelligendum esse de annis quinquaginta nouem expletis: non tamen sibi constat Nicephorus, dum dicit B. Virginem mortuam esse quinto anno imperij Claudij, qui est decimus quartus à morte Christi, vt apertè constat ex dictis, & ex Chronico Eusebij. In eandem sententiam de quinquaginta nouem annis refertur Hippolitus Thebanus ab Epiphano Presbytero Constantinopolitano, in sermone de Deipara, vt refert Turrianus libro tertio, pro Epistolis Pontificijs, capit. 26. Quanquam (vt Cæsar refert in Annalibus anno quadagesimo octauo) ille author potius asseruit Beatam Virginem tantum quinquaginta septem annos vixisse: & ibidem refert alios asseruisse, quinquagesimo octauo ætatis anno diem humanæ vitæ clausisse. Quæ fortasse varietas ex eo orta est, quod circa annum conceptionis, vel mortis Christi, aliter, quam nos supponimus, opinabantur.

Ab hac sententia parum discrepat Driedo libro tertio, de dogmatibus sacre Scripturæ, tractat. tertio, capite quarto: vbi dicit, B. Mariam obdormisse anno duodecimo post Christi mortem, secundum Chronologiam Eusebij. Sed apud Eusebium hoc ego non reperio: quin potius in Chronico eius Assumptio B. Virginis annotatur in anno sexto imperij Claudij, qui est decimus quintus à morte Christi, vt dixi, quanquam illa adnotatio videatur potius ab aliquo addita, quam ab Eusebio scripta. Sic enim habet.

Maria Virgo, Iesu Christi mater, ad filium in Cælum assumitur, vt quidam fuisse sibi reuelatum, scribunt. Nunquā enim Eusebius huiusmodi incertis reuelationibus vti solet, neque ante ipsum aliquid de huiusmodi reuelatione scriptum inuenimus.

Hinc autem orta est aliorum opinio dicentium, B. Virginem obiisse annum agentem sexagesimum tertium, quam esse vulgi opinionem dicit Turrianus supra. Cæsar autem Baronius scribit opinionem hanc fundari in traditione quadam, eamque distinguit ab opinione, quæ colligitur ex dicto loco Eusebij. Sed si iuxta principia posita fiat computatio, nulla est diuersitas.

Dubium 2.

Responsio.

Euseb.
Hieronymus

Euod.

Niceph.

Hippolyt.
Theban.
Epiphanius.
Constant.
Turrianus.
Cæsar. Baron.

Driedo.

Euseb.

Turrianus.
Cæsar. Baron.

Responsio.

Quo atatis
sua anno
Virgo sit
mortua.
Epiphani.
Presbyter.
Cedren.
And. Cret.
Caf. Baron
Diony.

Vltima verò sententia, quæ in re ambigua verifimilior videtur, est, B. Virginem mortuam fuisse anno ætatis septuagesimo secundo. Ita sentit dictus Epiphanius Presbyter, & Cedrenus in compendio historiarum, & insinuat Andreas Cretensis, sermo de dormitione Deiparæ, dum inquit peruenisse Virginem ad summam ætatem. Et hanc sententiam confirmat eleganter Casar ex testimonio Dionysij, c. 3. de diuinis nominibus, ubi sic inquit. Nam, & apud ipsos diuino spiritu plenos Pontifices nostros, cum & nos (vt nosti) & plerique ex sanctis fratribus nostris ad contuendum corpus illud, quod authorem vitæ, Deumq; ceperat conuenissemus, aderat autem, & frater Domini Iacobus, & Petrus supremum decus, & antiquissimum Theologorum columnen, ubi post contutum placuit, vt insinuat potentem, diuina infinitati bonitatem Pontifices laudarent omnes, quisque pro capto suo. Quæ verba de sancto corpore B. Virginis, & non de sepulchro Christi, aut de domo Ioannis, in qua Christus cœnauerat, esse intelligenda, & ipsa verba per se sumpta satis suadent, & est communis sententia Sanctorum, qui ex hoc loco colligunt, diuina prouidentia factum esse, vt omnes Apostoli, qui tunc temporis vivebant, & præcipue ex eorum discipulis ac Pontificibus Ecclesiæ ad transitum, ac funus Beatæ Virginis conuenirent. Ita Maxim. D. Tho. & Albert. Mag. illum locum exponentes. Damasc. & And. Cretensis orationibus de dormitione, & Assumptione Virginis, Epiphani. Presbyter, & Simeon Metaphrastes scribentes de vita, & educatione Deiparæ, Nicephorus, & Iuuenalis Ierosolymitanus apud eundem libr. 2. histor. cap. 21. 22. & 23. Vbi hanc historiam de transitu, & glorioso funere virginis corporis latè describit. Et inter alia affirmat etiã Christum Dominum magna Angelorum multitudine comitatum dormitioni eius interfuisse. Quod etiam affirmarunt Damasc. And. Cret. & alij. Indicant etiam Atha. de sanctissima Deiparæ, & Bernard. ser. 1. de Assumptione. Igitur (vt quod intendimus concludamus) scribit Dionys. citato loco transitum Virginis, & Apostolorum conuentum illius causa coactum: at verò Dionysius (vt ex historia Actuum Apostolorum colligitur) non venit ad fidem, vsque ad decimum octauum annum à natiuitate eius, quia non antea Paulus peruenit Athenas: ergo, vt posset adesse morti Virginis, necesse est, vt B. Virgo vltra sexaginta sex annos vixerit, & ita euertuntur omnes superiores sententia. Verisimile autem est à conuersione Dionysij vsque ad aduentum eius in Ierusalem, aliquot annos fluxisse, præsertim si (vt Turrianus, & Baronius citatis locis indicant) conuentus ille Apostolicus absque miraculo, suauis dispositione diuinæ prouidentia factus fuit. Quia & Petrus eo tempore Roma Ierosolymam rediisse creditur, & Paulus etiam circa illa tempora Ierosolymam reuersus fuit post conuersionem Dionysij, & alia ab eo gesta, quæ in Actibus Apostolorum narrantur à cap. 18. ad 21. est ergo in re incerta verisimilis hæc coniectura.

SECTIO II.

Virum B. Virgo paulò post mortem gloriosa surrexit, & in cælum assumpta fuit.

Sepulchrum
Virginis
multis miraculis
clarum.
Damasc.
And. Cret.
Simeon Me-
taphrast.
Hieron.
Euseb.
Sozomen.
Theodoret.
Ecdæ.

DE statu, quem corpus, & anima B. Virginis post mortem eius habuerunt, antequam iterum coniungerentur, nihil ferè dicendum occurrit. Nam de corpore eius constat ex omnibus historiis supra citatis, statim post mortem fuisse in sepulchro repositum, quod Dama. And. Cret. & Simeon Metaphrast. magnis miraculis fuisse à Deo illustratum referunt. Vnde admiratione dignum videri potest, Hieronymum, Eusebiu, Sozomenum & Theodoretum, numerantes celebriora sepulchra, aut loca sancta Ierosolymitana, sepulchri huius non meminisse. Beda tamen libr. de locis sanctis, c. 6. huius sepulchri men-

tionem facit, & in illius loco Ecclesiæ extructam esse dicit. Vnde verisimile est, (quod dicit Burchard in descrip. terræ Sanctæ 1. p. c. 7 §. 47.) post cladem Ierosolymitanam sepulchrum hoc multo tempore latuisse: posteaq; fuisse repositum. Nam nunc etiam, qui sacra Ierosolymorum loca inuifunt, hunc locum sepulchri Virginis cernere se dicunt. Et in libr. de Assumptione Virginis, (qui nomine Hieronymi circūfertur) dicitur monstrari sepulchrum eius in valle Iosaphat in monte Sion, & Oliueti: additque Beda propè illud conspici sepulchrum sancti Ioseph. In illo ergo sepulchro repositum fuit corpus B. Virginis, & integrum, atq; prorsus incorruptum vsq; ad gloriosam eius resurrectionem perdurauit, vt omnes citati Patres docent, & per se manifestum est, considerata dignitate, puritate, ac innocentia Virginis Beatissimæ, & ex dicendis hoc amplius constabit.

De anima autem Virginis à corpore separata, certum est statim vidisse Deum, atque in cælum fuisse sublatam. Hoc constans est ex certissimis principijs fidei. Est enim mors terminus viæ hominibus à Deo præscriptæ ad præmium promerendum, quod animæ perfecte purgatæ, & mundæ statim ac discedunt à corporibus, consequuntur, postquam Christus Dominus per mortem suam pro toto humano genere satisfecit, sed anima B. Virginis absque vlla macula, aut debito penæ, & perpetuo vixit, & à corpore discessit, ergo statim beata fuit, & ad locum beatorum euecta.

Vnde obiter coniectare licet, in transitu à via ad patriam non interrupisse, aut inermis fuisse B. Virginem diuine charitatis, & amoris actum, sed vel eundem, quem vsque ad mortem in terra viuens libere exercuit, in termino viæ maiori quadam perfectione, & necessitate continuisse (si tamen verum est, vt fortasse est, actum diuini amoris in via, & in patria esse posse eiuſdem rationis) vel certe si quis sentiat esse diuersos, saltem sequitur B. Virginem ab actu amoris viæ immediatè transisse ad actum amoris patriæ absque intermissione. Verisimile enim est animam B. Virginis eo præsertim tempore, quo morti appropinquabat, nunquam ab actu diuini amoris cessasse, quia neque corporis dolore, neque sensuum perturbatione impediatur. Quin potius, quia ex diuina reuelatione horam, & momentu sui discessus præciebat, (vt Patres omnes superius allegati docent) quod ad exoptatum illum terminum magis, ac magis accedebat, eò vehementius diuina charitate, & amore flagrabat, atq; sic disposita vsque ad instantis mortis, quod dicitur *primum non esse hominis*, peruenit, in quo, & videre Deum, & illum beatifica charitate diligere incepit, nulla ergo facta fuit interruptio. Ad quantam verò perfectionem anima Virginis tunc assumpta fuerit, dicemus Sect. 4.

Addendum est vltimò, Beatam Virginem paulò post mortem ad gloriosam, & immortalem vitam corporis, & animæ resurrexisse, atque in cælum gloriosam ascendisse. Ita sentit vniuersa Ecclesia: & hic eius consensus ex antiquorum Patrum traditione manauit, vt constat ex Athanasio in sermone de sanctissima Deipara. Quod tamen opus plerique viri eruditi dubitant an sit Athanasij, quia videtur post tempora concilij Ephesini editum, cum in eo resclatur error Nestorij, & Cyrillus, ac alij Patres concilij Ephesini nunquam illius operis meminerint, cum tamen autoritate Athanasij sapius vtantur. Alij tamen probabile existimant esse Athanasij, quia sub eius nomine est ab Ecclesiâ receptum ante multos annos, & nullus dubitat authorem illius fuisse virum aliquem valde illustrem in Ecclesiâ, pietate, doctrina, & antiquitate præstantem. Et idem iudicium est de libris de assumptione, qui sub nomine Augustini, Hieronymi, vel Sophronij referuntur, ex quibus hæc veritas confirmari potest. Præterea ex Damasceno, & Andrea Cretensi orationibus de

Burchard.

Anima Vir-
ginis à cor-
pore separa-
ta statim
vidit Deum.

In transitu
à via ad pa-
triam virgo
amorem Dei
non inter-
rupit.

Paulò post
mortem Vir-
go in corpore
gloriosa re-
surrexit.

Athana.

Sophron.

Damasc.

And. Cret.

bus de

Enchir. Io.
Nephol.
Nephol.

bus de dormitione Deiparae. Item ex Iuuenali Ierosolymitano apud Nicephorum, lib. 2. hist. cap. 23. Vbi refert non sine diuino consilio factum esse, vt funeri Virginis Apostolus Thomas defuerit, cumque paulo post Ierosolymam venisset, sacrum tumulum, vbi corpus Virginis positum fuerat, reuerentem fuisse, vt à sancto Apostolo, & videri posset, & adorari, non tamen fuisse repertum, sed sola sepulchralia linteamina, apertè loco commodo composita: *Qua & ipse* (inquit Nicephorus) *& qui cum eo aderant, cum veneratione exosculati, incredibilique voluptate, odorisque suauitate repleti; sepulchrum quidem ad pristinum conformant modum, miraculum autem ipsum quasi per manus posteris traditum, ad nos quoque transmissum.*

Bernard.
Lau. Inf.
Ansel.
Rupert.

Richard.
Victor.
Hug. Victo.
rim.

D. Thom.
Bonauent.
Anton.
Gerson.

Festum Assumptionis
Mariæ quod sit antiquum
Nicephorus.
Athanasius.
And. Cret.
Sophronius.
Vuardus.
Aldo.

Vnde omnes posteriores Sancti, & Doctores traditionem hanc amplexi sunt, Bernardus, & Laurentius Iustinianus in sermonibus de Assumptione, Anselmus de excellentia Virginis, capite 8. Rupertus, libro sexto in Cantica, tractans illa verba. *Qua est ista, quæ progreditur, tanquam aurora consurgens?* Richardus. Victorinus in Cantica, cap. 42. Hugo item Victorinus, libro tertio, eruditionis Theologicæ, cap. 125. vbi inter Beatæ Virginis priuilegia ponit, quod sine dolore mortis obijt, quodque cum corpore in Cælo viuit, & ad dexteram filij singulariter sedet, Psalmista testante: *Assistit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Item Diuus Thom. supra quæstion. 27. articuli. 1. & Opus. 8. Bouauent in speculo Mariæ, cap. 2. Antoninus, prima part. Histor. titulo 6. capite tertio. Gerson Alphabeta. 14. & consentiunt Scholastici, in 3. distinct. 3. Et confirmatur ex celebritate festi Assumptionis Beatæ Virginis, quod valde antiquum est in Ecclesia. Nam licet Nicephorus, lib. 17. cap. 28. dicat tempore Mauritij Imperatoris institutum fuisse: tam ex Athanasio, Andrea Cretensi, Sophronio, & alijs constet fuisse antiquius. Dicit etiam Nicephorus, tunc fuisse institutum festum dormitionis Virginis. Vnde Vuardus, & Aldo in suis Martyrologijs dicunt, Ecclesiam celebrare dormitionem Virginis. Nam vbi eius sanctissimum corpus collocatum sit, plus inquit, elegit sobrietas Ecclesiæ, cum pietate nescire, quam quid frivolum, & apocryphum inde tenendo docere. Sed hoc aperte pugnat cum communi sensu Ecclesiæ, vt constat ex omnium fidelium, tam simplicium, quam sapientum mente, & sermone, & ex inscriptione Romani Martyrologij, ac Missalis, ex officio illius diei in introitu Missæ, & alijs antiphonis, & versiculis, in quibus sæpe repetit Beatam Virginem assumptam fuisse in cælum. Neque est verisimile, intelligere de Assumptione solius animæ: tum, quia Assumptio localis propriè, & in rigore refertur ad corpus: tum, quia etiam animæ aliorum Sanctorum deferuntur in cælum: & tamen Ecclesiæ nullius Assumptionem constitetur, aut celebrat, sed solum transitum, migrationem, aut natalem diem.

August.

1. fol. 132.

Rationes seu congruentiæ ad hanc veritatem persuadendam accuratè indicantur à citatis Patribus, præsertim Augustino, & Damasceno, & obiter attinguntur nonnullæ Scripturæ: quæ ad hoc mysterium piè accommodantur. Summa earum est: Prima, quia cum corpus CHRISTI ex corpore Virginis sumptum sit, dici possunt quodammodo esse vna caro. Quare sicut Adam dixit: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*, ita è contrariò Christus dicere potest, *Hæc nunc caro, de qua est caro mea*: sicut ergo decuit carnem Christi omni parte esse beatam, & incorruptam: ita etiam, & carnem matris, cuius gloria in illius honorem redundat. Vnde hic merito accommodatur illud Psalm. 131. *Surge in requiem tuam, in, & arca sanctificationis tuæ.* Hæc enim arca videtur esse illa, de qua Ecclesiæ canit. *Ventris sub arca clausus est.* Vnde à Pa-

tribus Græcis frequenter appellatur Virgo, arca sacrosancta. Ad quam merito accommodari possunt verba illa Apocalyp. 11. *Apertum est templum Dei in cælo, & visa est arca testamenti eius in templo eius.* Sicut Bonauent. supra, capit. 9. accommodat etiam illud 3. Reg. 8. *Intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum.*

Secunda, quia Christus Ioannis 1. 2. promisit: *Vbi ego sum, illic & minister meus erit*: Beata autem Virgo singulariter ministravit Christo, quia ex proprio sanguine proprium illi corpus præbuit, ac ministravit, & proprio lacte illum aluit, ergo singulariter etiam in illa completa est hæc Christi promissio, ergo vbi ipse est, iam ipsa cum eo regnat corpore, & anima gloriosa. Tertia, quia incredibile est (vt Augustinus inquit) corpus illud ex quo Deus indutus est carne, & in quo primum ab homine Deus visus est, corruptum, & in cinerem redactum esse. Vnde Augustinus, *corpus Virginis escam vermibus traditum, quia sentire non valeo, dicere perhorresco.* Rursus si corpus Virginis integrum, & incorruptum in terrâ perflueret, incredibile est permixturum fuisse Deum, vt tanto tempore Ecclesiam lateret, & absque honore, & veneratione in occulto aliquo, & inuiso loco iaceret. Variis enim exemplis constat, cum corpora aliquorum Sanctorum in obscuris, ac minus decentibus locis laterent, diuina prouidentia factum esse, vt Ecclesiæ reuelarentur, atque honorificè conderentur: quid ergo facturum fuisse credendum est cum corpore Beatæ Virginis, si adhuc in terris permaneret? Quarta, corpus Virginis fuit quodammodo initium humanæ salutis, quia ex illius sanguine, corpus, sanguisque Christi sumptus est, quod fuit nostræ salutis pretium, ergo rationi consentaneum est, vt idem Virginis corpus singulari modo redemptionem participauerit, atque adeo vt gloriam, & immortalitatem statim fuerit consequutum.

Quinta, quia hunc honorem quodammodo debebat filius matri, & sponsus sponsæ: sicut ergo Salomon 3. Reg. 2. in speciali throno matrem ad dexteram collocauit, ita & Christus in Cælo regnans: vnde multi de Christo, & Virgine intelligunt verba illa Luc. 22. *Exierunt obuiam sponse, & sponso.* Sexta, aliqui probabiliter existimant, Ioannem Euangelistam iam surrexisse cum corpore glorioso: probabilis etiam sententia est, eos, qui cum Christo surrexerunt, corpore, & animo glorioso cum Christo regnare, ergo de corpore Beatæ Virginis non solum erit hoc probabile, sed certum. Septima, quia animæ beatorum appetunt gloriam corporum, & illam petunt. Vnde quatenus ex hac parte non habent expletum omnem appetitum, quædam accidentaliter beatitudinis perfectio illis deest, ergo etiam anima Beatæ Virginis à corpore separata hunc habuit appetitum, ac desiderium: ergo decuit statim expleri, vt omni ex parte esset perfecta: & si hoc postulauit, sine dilatione exaudita est propter singularem dignitatem, & quasi iure materno. Tandem hoc priuilegium Virginis ad gloriam Dei spectat, Christiue Domini, & dignitatem Virginis, summamque innocentiam, puritatem, & charitatem maxime decet, quæ enim vniuersæ carnis maculas non contraxit, & ab omnibus sordibus, quam longissime absuit, non debuit, vt ceteri carnis resurrectionem expectare. Cui veritati nihil est, quod repugnet, ergo sicut alia priuilegia proportionata matris Dei creduntur Virgini esse concessa, ita est sine vlla dubitatione de hoc iudicandum.

Sed quæres, qua certitudine hæc veritas tenenda sit. Author enim libri de Assumptione nominè Hieronymi, eam dubiam relinquere visus est, quam ita pie posse existimari non neget. Et fere cum eadem formidine hoc asseruit Augustinus (si au-

Augustin.

Reg. 22.

Luc. 12.

Dubium 2.

August.

R 4 thor

Abulen.
Caiet.

Sotus.
Canus.
Cordub.
Catharinus

Respons.

Dubium 2.

Beda.

Respons.

Quanto post
mortem tem-
pore Virgo
resurrexit.

Cur Virgo
ab Angelis
in caelum di-
centur as-
sumpta.

thor est libri de Assumptione, qui inter eius opera refertur, tom. 9. & serm. 34. de Sanctis, Abulenſis etiam Matth. 22. q. 23 o. solum dicit esse probabilior opinionem. Caietan. autem opusc. de Conceptione dicit esse piā sententiam, & ferē idem docet Sotus in 4. d. 43. Canus verō lib. 12. de locis, c. 11. addit esse petulantem temeritatē hoc negare, quem sequutus est Corduba, lib. 1. quaestionum Theologicarum. q. 17. Catharinus autem libr. 4. contra Caietanum, & in opus. de Conceptione contendit esse de fide. Sed reuera non est, quia neque est ab Ecclesia definita, nec est testimonium scripturae, aut sufficiens traditio, quae infallibilem faciat fidem. Est igitur iam nunc tam recepta haec sententia, ut à nullo pio, & catholico possit in dubium reuocari, aut sine temeritate negari, atque adeo videtur habere eum gradum certitudinis, quem habet alia veritas supra tractata de sanctificatione Virginis in vtero matris.

Ex ijs colligere licet, incertum esse quanto tempore post mortem Virgo resurrexit, in Caelumque assumpta fuit. Quidam enim asseruerunt resurrexisse, & assumptam esse quadraginta diebus post mortem suam, id est, 23. Septemb. Nam mors creditur accidisse die decima quinta Augusti, quando Ecclesia celebrat festum Assumptionis. Cui sententiae fauet Beda, qui in Martyrologio, nono Kalend. Octobris ponit secundam Assumptionem sanctae Mariae Virginis, & priorem posuerat decimo octauo Kalend. Septembr. Vnde necesse est hanc intelligi de Assumptione in sola anima: illam verō de Assumptione in anima, & corpore. Alij existimant eodem die mortem, resurrectionem, & Assumptionem accidisse, quia Ecclesia eodem die omnia celebrat. Quae tamen coniectura debilis est, ut assertionem parum verisimilem confirmet, aliquam verō probabilitatē habet ad praecedentem sententiam refellendam; Ecclesia enim duplicem illam festiuitatem non agnoscit.

Probabilior ergo coniectura est post triduum resurrexisse, hoc enim magis consentaneum est historicis dictis. Dicit enim Nicephorus Apostolos totum triduum ad monumentum Virginis perferuisse, hymnorum carmina audientes: post diem autem tertium aduenisse Thomam, & quod supra narratum est, accidisse; deinde quandam congruitatem habet, quod in hoc etiam B. Virgo fuerit filium imitata. Eodem autem die, quo resurrexit, in caelum assumpta est, quia nulla erat ratio, vel occasio alicuius dilationis, sicut in Christi Domini Ascensione fuit. Quo autem honore, & Angelico comitatu perducta in paradysum fuerit: tractant eleganter Sancti Patres supra citati, & pia potius consideratione quam scholastica discussio indiget. Praecipue videri possunt Athanas. serm. de sanctissima Deipara, & Sophronius epistol. de Assump. Virg. & Damasc. orat. 1. de dormit. Virginis in fine, & orat. 2. per totum, & D. Anselmus de excellentia Virginis, cap. 8. qui Patres pie credunt non solum omnes Angelorum, & Sanctorum choros, verum etiam ipsummet Christum Dominum in Virginis occursum venisse, & cum ingenti gloria, & gaudio secum eam in thronum deduxisse: quos Patres secutus est D. Anton. 1. parte. Hist. tit. 6. cap. 2. §. 1. & videri etiam potest Canisius, libro 5. de Deipara, cap. 3. & sequentibus. Illud denique in hoc mysterio aduertendum est, propter Assumptionis nomen, & propter vulgarem picturam, qua depingitur Virgo quasi Angelico ministerio, & virtute in caelum eleuata; videlicet non esse hoc ita intelligendum, ac si Beata Virgo illorum opera ad ascendendum indigeret, propria enim virtute, quae omnibus gloriosis corporibus communis est, ascendere poterat. Dicitur ergo assumpta ab Angelis, quia honoris causa eam comitabantur, & magis dicitur assumi, quam ascen-

dere, quia illa virtus simpliciter non erat connaturalis tali personae, sicut fuit Christo, ac propterea etiam (ut supra dicebam) magis proprie dicitur assumptio de corpore, quam de solo spiritu, qui spiritus non tantum gloriosa, sed etiam propria, & naturali virtute ascendere potest.

SECTIO III.

Ad quantam perfectionem essentialis beatitudinis fuerit virgo assumpta.

Primum omnium certum est, Beatam Virginem superare in perfectione beatitudinis, omnium hominum, & Angelorum hierarchias. Haec est veritas fidei, quā Ecclesia consistit illis verbis. Exaltata est Virgo in perfectione beatitudinis omnium hominum & Angelorum. Et eam ut certissimam vniuersa Ecclesia amplectitur. Vnde Anselm. de excellentia Virginis, c. 4. Totā, inquit, Christianitas nouit, quā illam super omnes caelos exaltatam, & Angelicis choris praealtam certissime credit. Quod infra cap. 8. eleganter confirmat. Etea- dem est omnium antiquorum Patrum traditio, Angel. quos magna ex parte supra recti disputatio. 18 sectio. 4. de eximia Virginis sanctitate sermonem habens, ubi attuli Chrysost. Damascen. Ephrem, Andream Cretensem, Petrum Damianum, & alios. Ephrem. Pet. Dam. Quibus adiungi potest Iacobus, qui in liturgia, Virginem appellat gloriosam, quam Cherubim, & Seraphim. Et Athanas. de sanctissima Deipara, ubi eam inquit, vere esse Reginam & dominam omnium à dextris filij assistentem, & ubique regnantem. Et Bernardus sermone 1. & 2. de Assumptione. Quantum gratia in terris adepta est praeteris, tantum obtinuit in caelo gloria singularis. Et Guarricus sermone de assumptione, sic introducit Christum loquentem; Nullus mihi plus ministravit in humilitate mea, nulli abundantius administrare volo in gloria mea, nec satis glorificatus videor, donec tu glorificeris. Et Damascen. orat. 1. de dormitione Deiparae. Omnes, inquit, res creatas superat, omnibus dominatur operibus, super calos calorum extollitur incomparabiliter. Et Nazian. in inuocatione ad Virginem. Praestantiorum exercitiis caelestibus vocat. Rationes verō non sunt necessariae, quia ex ijs, quae de gratia, & merito B. Virginis diximus, sunt satis manifestae.

Reliquum est, ut ad explicandam hanc beatitudinis virginis perfectionem, quid in Verbo singulariter videat, doceamus. Dico autem singulariter, quia suppono videre ea omnia, quae communia sunt omnibus beatis, ut sunt mysteria fidei: & rerum naturalium genera, & species, & si quae sunt similia. Suppono etiam haec omnia videre maiori intentione, & claritate, quam vllum Angelorum, aut hominum; hoc enim necessario consequitur ex perfectione beatitudine, ut per se notum est. Solum ergo desiderari potest, ut explicemus perfectionem quasi extensiuam in ordine ad res creatas, seu effectus in Deo visos, ac denique ut visionem Beatae Mariae cum aliorum beatorum visionibus comparemus.

Secundo ergo probabiliter dicitur Beatam Virginem videre in Verbo quidquid omnes Angeli, & puri homines vident. Explicatur conclusio, con- tingit enim aliquem, qui est minus perfecte beatus, in Verbo aliquid videre in Verbo, quod non videatur à perfectiori beato, quia perfectio beatitudinis non sumitur ex ijs obiectis secundariis, sed ex perfectione visione Dei. Et inter ipsa obiecta secundaria, quauis vnum lateat perfectionem beatum, possunt alia ab ipso videri, ratione quorum non solum compenditur perfectio visionis, sed etiam superetur. Hoc igitur modo, quamuis Deipara beatitudinis perfectione omnes superet, posset aliquis videre in Verbo aliquid, quod ipsa non videat. Dicimus ergo, quam.

quamvis ex sola maiore perfectione intensiva beatitudinis non sequatur Beatam Virginem videre omnia, quæ omnes, ac singuli Beati vident, nihilominus verum esse Beatam Virginem etiam in hac perfectione extensiva superare omnes beatos. Quod ut probem, rursus aduerto, tripliciter posse in hoc genere vnum Beatum excedere alium. Primo, quia vnum, & idem supernaturale opus, seu mysterium perfectius cognoscit, quam alius, plures v.g. rationes, circumstantias, seu causas illius cognoscendo. Secundo, quia vnus cognoscit aliquas rerum species, quas non cognoscit alius. Tercio, quia cognoscit aliqua indiuidua. De primo, & secundo membro fere nulla est difficultas in præsentis conclusionem, quia de supernaturalibus mysterijs certum est omnia perfectius videri à Beata Virgine in Verbo, quam ab vilo beato. Hæc enim mysteria ad duo præcipue referuntur, Trinitatis, scilicet, & Incarnationis, omnes enim alij effectus supernaturalles, & gratie, ad incarnationem aliquo modo ordinantur, vel ab illa manant. Mysterium autem Incarnationis magis ad Virginem pertinet, quam ad vllum alium beatorum, & ideo nullus esse potest infra ipsam, qui plura de hoc mysterio cognoscat, quam illa, præsertim cum coniunctio, quam Beata Virgo habet cum tali opere, & fructus gratiæ, ac meritum, quos per ipsum obtinuit, omnium aliorum beatorum statum, ac dignitatem excedat. Mysterium vero Trinitatis, cum nihil aliud sit, quam Deus ipse, eod ab vnoquoque beato perfectius videtur, quo in essentiali perfectione beatitudinis magis reliquos superat, quia essentialis perfectio beatitudinis penes hoc potissimum obiectum attendenda est. In quo non sunt aliæ rationes præter essentielles, & notionales, quas omnes vniuersi beati necessario vident, quamvis vnus maiori claritate, & intensione, quam alius, in quo B. Virgo omnes antecedit, ut in principio huius sectionis dictum est. Rursus (quod ad species rerum pertinet) vident omnes beati vniuersas, quæ vel in aliqua temporis differentia futura sunt, vel in virtute causarum naturalium continentur. De speciebus vero absolute possibilibus incertum est, an aliquis beatus aliquid in hoc genere videat. Si tamen nonnulli vident aliquas, solum est, quatenus ex perfectione visionis necessario consequitur: quidquid autem est perfectionis in visione beatificationis beatorum, visioni B. Virginis deesse non potest: quia & dignitas eius, & merita, & gratia, pene in infinitum dignitatem, gratiam, ac merita reliquorum beatorum excedunt, ergo si quæ species possibiles à Beatis videntur in verbo, omnes illas videt B. Virgo & tum has, tum cæteras omnes perfectius videt, ac comprehendit, quam ceteri.

In tertio autem membro, id est, in indiuiduorum cognitione, soler esse maior differentia inter beatos. Fieri enim potest, ut inferiores beati plura ex ijs videant, quia ad eorum statum pertinent. Sed de his etiam rebus vera est doctrina tradita, B. scilicet Virginem videre omnia singularia, & indiuidua, quæ omnes, ac singuli beati vident. Nam (ut suppono ex i. par. q. 12.) videtur vnusquisque beatus in Verbo à principio beatitudinis omnes effectus singulares ad suum statum pertinentes, mensurando statum illum non per momenta, & successiones nostri temporis: sed per instantes æternitatis, in qua ipsi, ut beati sunt, viuunt: sed omnia, quæ ad statum omnium, & singulorum beatorum pertinent, altiori quadam ratione spectant ad Virginis statum, ergo videt ipsa quidquid singuli vident. Explicatur minor, quia omnes isti effectus, vel res singulares, quæ dicuntur ad statum beatorum pertinere, pertinent aliquo modo ad effectus gratiæ, & ad salutem prædestinatorum ordinantur. Nam qui huiusmodi non sunt, nec de illis beati solliciti sunt, nec per se pertinent ad beatificationem eorum perfectionem: sed B. Virgo singulari

A modo cooperata est Christo ad omnium hominum ac prædestinatorum salutem, ut superius disput. 18. sect. 4. ex Patrum sententiis ostendimus. Et nunc sufficiunt verba Andrea Cret. serm. de dormit. Virginis. *Sola præter naturam fuit electa ad naturam renouandam, sola deseruit opifici vniuersæ naturæ.* Et confirmatur, nam B. Virgo propter hanc cooperationem, & propter matris dignitatem vocatur à Patribus Mater viuientium, domina rerum, regina beatorum, ut videtur in August. sermonibus de natiuit. & ser. 35. de Sanctis, Athan. de sanct. Deipara, Damasc. lib. 4. cap. 15. Anselm. lib. de excellentia Virginis, cap. 9. ergo ad statum eius pertinent omnia, quæ ad singulos subditos, seruos, ac spirituales eius filios specialiter pertinent. Denique ut exemplis rem explicemus, B quidquid sanctus Bernardus in sua religione operatus est, adiutricem habuit B. Virginem, & hoc idem de B. Dominico, ac singulis alijs merito affirmare possumus: comparatur ergo ad omnes B. Virgo tanquam vniuersalis causa, ad quam referuntur omnia, quæ ad singulos pertinent. Complectitur ergo eminenti dignitate, & statu suo omnia, quæ ad inferiores status singulorum pertinent: ergo in omni rerum genere videt in Verbo, quidquid omnes, ac singuli beati vident.

Tercio, ex his piè, & probabiliter colligo, videre Beatam Virginem in Verbo, quidquid Deus videt scientia visionis, ijs solum exceptis, quæ singulariter ad Christum, & ad interiores animæ eius cogitationes pertinent. De hac exceptione nullus (ut opinor) dubitabit. Quia cum Beata Virgo longe sit Christo inferior tam dignitate, quam beatitudine, non deest ut sine manifestatione, & consensu eius omnes illius cogitationes, & interiores actus intueri possit. Nec enim pertinet ad statum inferioris, ut omnes cogitationes superioris videat, neque vllum est probabile fundamentum ad hoc asserendum, præsertim cum B. Virgo non omnino comprehendat in Verbo excellentiam gratiæ, & gloriæ Christi Domini. Hac igitur relicta exceptione, de reliquis probatur conclusio. Primo ex ijs quæ Patres docent de excellentia gloriæ, ac beatitudinis Deiparæ, Bernard. enim in serm. signum magnum. tractans illa Apocalyp. 12. Et mulier amicta sole, & per illam Virginem intelligens cum Augustino, libro quarto de Symbolo ad Cate-

D chumenos, cap. 1. Iure, inquit, sole perhibetur amicta, quæ profundissimum Diuinæ sapientiæ, ultra quam dici potest, penetravit abyssum, ut quantum creatura conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur vnita. Quæ verba, ne nimium probare videantur, non de absoluta capacitate obedientiali intelligenda sunt: sed secundum legem ordinatam, & iuxta congruentem, ac decentem rationem, considerata conditione personæ ac dignitatē, cum qua aptissime quadrat hæc perfectio visionis, de qua loquimur. Vnde Germanus serm. de Assumptione. *Spiritus tuus o Maria, viuit in æternum, omnia obseruas, omnia intue- ris, & inspectio tua ad omnes se porrigit.* Et plures statim referam. Secundo ita hoc confirmo, quia verisimile est, totam multitudinem beatorum inferiorum Virgine videre omnia, quæ habitura sunt esse in aliqua differentia temporis, his exceptis, quæ ad personas Christi, & Virginis spectant. Non quod singuli omnia videant, sed quod, dum hi quædam vident, alij alia, tota beatorum collectio totam rerum collectionem exhauriat, quia re vera omnia sunt propter electos, ita ut peccatorum, & reprobatorum permissio ad bonum prædestinatorum ordinetur. Cum ergo vnusquisque videat, quæ ad se spectant, & omnia sint propter illos, omnes videbunt omnia. Sed Beata Virgo videt omnia, quæ omnes, & singuli vident (ut probatum est) & præterea videt omnia, quæ sibi sunt propria, ergo. Tercio, ratio in præcedenti assertionem facta, ad hanc potest accommodari, quia omnia supernaturalia, quodam-

And. Cret.

August.

Athan.

Damasc.

Anselm.

videt Virgo

serm. cum B. Virgo

non omnino

comprehendat

in Verbo

excellentiam

gratiæ, & gloriæ

Christi Domini.

Hac igitur

relicta exceptione,

de reliquis

probatum con-

clusio.

Primo ex ijs

quæ Patres docent

de excellen-

tia gloriæ, ac

beatitudinis

Deiparæ, Bernard.

enim in serm.

signum magnum.

tractans illa

Apocalyp. 12.

Et mulier

amicta sole,

& per illam

Virginem

intelligens

cum Augustino,

libro quarto

de Symbolo

ad Cate-

chumenos, cap. 1.

Iure, inquit,

sole perhibetur

amicta, quæ

profundissimum

Diuinæ sapientiæ,

ultra quam

dici potest,

penetravit

abyssum, ut

quantum

creatura

conditio

August.

patitur, luci

illi inaccessibili

videatur vnita.

Quæ

verba, ne

nimium

probare

videantur,

non de

absoluta

capacitate

obedientiali

intelligenda

sunt:

sed

secundum

legem

ordinatam,

& iuxta

congruentem,

ac decentem

rationem,

considerata

conditio-

ne personæ

ac dignitatē,

cum qua

aptissime

quadrat

hæc

perfectio

visionis,

de qua

loquimur.

Vnde

Germanus

serm. de

Assumptione.

Spiritus

tuus o

Maria,

viuit in

æternum,

omnia

obseruas,

omnia

intue-

ris, &

inspectio

tua

ad omnes

se porrigit.

Et

plures

statim

referam.

Secundo

ita hoc

confirmo,

quia

verisimile

est, totam

multitudinem

beatorum

inferiorum

Virgine

videre

omnia,

quæ

habitura

sunt

esse in

aliqua

differentia

temporis,

his

exceptis,

quæ

ad

personas

Christi,

&

Virginis

spectant.

Non

quod

singuli

omnia

videant,

sed

quod,

dum

hi

quædam

vident,

alij

alia,

tota

beatorum

collectio

totam

re-

rum

collectionem

exhauriat,

quia

re

vera

omnia

sunt

propter

electos,

ita

ut

peccatorum,

&

repro-

batorum

permissio

ad

bonum

prædestinatorum

ordi-

netur.

Cum

ergo

vnusquisque

videat,

quæ

ad

se

spectant,

&

omnia

sunt

propter

illos,

omnes

videbunt

omnia.

Sed

Beata

Virgo

videt

omnia,

quæ

omnes,

&

singuli

vident

(ut

probatum

est) &

præterea

videt

omnia,

quæ

sibi

sunt

propria,

ergo.

Tercio,

ratio

in

præcedenti

assertione

facta,

ad

hanc

potest

ac-

commodari,

quia

omnia

supernaturalia,

quo-

dam-

dammodo per Virginem, & propter Virginem facta sunt, ut sancti loquuntur. Quia per illam facta est incarnatio, per quam, seu propter quam facta sunt cetera omnia bona: mala enim sunt horum defectus, quæ sicut priuationes per habitus cognoscuntur: est ergo Beata Virgo sub Christo veluti vniuersalis causa illi coniunctissima, ergo ad illius statum pertinet totum vniuersum: & statum beatorum omnium, ac damnatorum in Verbo comprehendere. Quæ tota perfectio maximam congruentiam habet cum dignitate matris Dei, Domine, ac regine rerum omnium, nihilque est quod illi obstatere possit; ergo.

Obiectio.

Responsio.

Dices. Videmur æquare matrem filio in perfectione gloriæ, atque essentialis beatitudinis. Respondetur minime id sequi, primum, quia simpliciter non videtur anima Virginis omnia, quæ cadunt sub scientiam visionis, sicut videtur anima Christi. Deinde licet videret omnia: nihilominus perfectiori lumine, & claritate videt Deum, & ex rebus possibilibus multo fortasse plura intuetur.

Perfectio Virginis beatitudinis quanta.

Ildephon.

Bonauent.

Quarto addo, probabiliter credi posse superare Virginem imperfectione visionis beatæ non solum singulos sanctos Angelos, vel puros homines, sed etiam vniuersas omnium perfectiones in vnum collectas. Sensus huius assertionis, eiusque fundamentum ex supra dictis de gratia, & meritis Beatæ Virginis petenda sunt. Nam (ut Ildephonfus loquitur sermo. 2. de Assumptione) sicut est incomparabile quod gessit, & inestimabile quod accepit, ita est incomprehensibile premium gloriæ, quod promeruit. Quæ verba cum alijs multis sanctorum Patrum testimonijs retuli supra disputat. 18. sectio. 4. quæ hoc loco repetere molestum, & superuacaneum esset. Addi verò potest, quod Bonauent. libr. de laudibus Virginis, ex Patrum sententijs dicit, De gloriis magis in sola Virgine, quam in cæteris Dei operibus (Christum semper excipio) enitere. Quod verum non esset, nisi omnium bona, & perfectiones gloriæ in Virgine essent congregatæ. Vnde concludit, gloriosum gloria Maria privilegium est, quod post Deum maior nostra gloria, & maius nostrum gaudium ex Maria est. Cetera quæ hic desiderari possunt, in prædicto loco videantur.

SECTIO IIII.

Utrum habeat omnes perfectiones gloriæ accidentales, corporis, & animæ.

EXijs, quæ de essentiali gloria Virginis dicta sunt, facile intelligi potest, quid de accidentali eius gloria sit sentiendum. Hæc enim gloriam essentialem consequitur, illique proportionatur, ac commensuratur. Primum igitur (quod ad animam pertinet,) quædam sunt perfectiones gloriæ accidentales omnibus beatis communes, quamuis non sint æquales in omnibus, ut sunt variæ reuelationes, quæ sunt extra Verbum gaudia, impetrationes aliorum effectuum, & si quæ alia sunt huiusmodi. De quibus nullum est dubium quin B. Virgo perfectius, & cumulatius abundet huiusmodi præmijs accidentalibus, quam omnes alij beati, ut per se constat ex hæcenus dictis. Aliæ verò sunt perfectiones singulariter, & propriè pertinentes ad quasdam personas, seu munera, & statum earum. In quo ordine poni possunt aureolæ, quæ tribus statibus hominum attribui censentur, scilicet, Virginitatibus, Doctoribus, & martyribus. Et de aureola quidem virginitatis constat, tanto esse excellentiorem in Virgine: quanto ipsa perfectius cæteris virginitatem coluit: quod enim absque pugna carnis, perfectissimam castitatem seruauerit, nec illius meritum, nec coronam dimiuit, ut doctè, ac piè, & copiose ad hoc propo-

fitum disseruit Supplem. Gab. 4. d. 49. q. 4. art. 3. dub. 2. Rursus existimo non caruisse propria aureola Doctoris, quia (ut supra ex sanctis Patribus ostendimus) singulari, & excellentiori modo fuit fidei magistra, & Doctorum doctrix. Neque enim ad hanc aureolam promerendum necesse est publicè docere, aut pro concione prædicare: sed satis est, veritatem fidei in alios diffundere, ut D. Thom. docet in 4. d. 49. q. 5. ar. 5.

Dubitatio nonnulla est de aureola martyrij, quia Beata Virgo violentam mortem passa non est, ut supra diximus, non ergo fuit vere martyr: ergo neque habet aureolam martyrij. Neque enim satis est, quod in morte filij valde de illius passionibus doluerit: alioqui qui meditando Christi passionem vehementer dolent, hanc aureolam consequerentur, quod est aperte falsum. Et hanc sententiam tenet Abulen. Matth. 13. q. 20. & Sotus in quarto d. 49. q. 5. articulo. 2. Alijs simpliciter videtur Beatam Virginem vere, ac propriè habere aureolam martyrij. Ita docuit Supplem. Gab. supra, & Viguerius in institutionib. Theolog. capit. 14. §. 3. verba. & potest fundari, quia sancti absolute eam vocant martyrem & plusquam martyrem, ut colligitur ex Bernardo. in sermon. signum magnum Hieron. sermo. de Assump. Ildephonf. sermo. 2. de Assump. Anselm. libr. de excelle. Virg. ca. 5. qui hoc epithetum præcipue Mariæ attribuit propter dolorem, quem in filij morte passa est. De quo Simeon dixit: Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Qui (inquit Anselmus) maior fuit omnibus doloribus. Quid enim crudelis atis insitum est corporibus martyrum leue fuit aut potius nihil comparatione tuæ passionis. Quia nimirum sua immensitate transfixis cuncta penetralia tua tuique benignissimi cordis intima. Et trique pia domina non crediderim te potuisse illo pacto stimulos tanti cruciatu, quin vitam amitteres, sustinere, nisi ipse spiritus vita dulcissimi filij tui, pro quo moriente conquirebaris, & tantopere torquebaris, te confortaret. Ex quibus verbis potest hæc sententia in hunc modum explicari. Christus Dominus vere, ac propriè martyr fuit. Nam propter veritatem morum, & doctrinæ violenter interfectus est, ut docet D. Thomas loco citat. ex 4. sententiarum, B. autem Virgo, tum propter summam cum Christo coniunctionem, tum, quia simul cum filio constanter perseuerabat in suæ fidei, & amoris testimonio, simul cum ipso patiebatur. Et (ut inquit Lauren. Iust. libr. de triumphali Christi agone, capit. 21.) cor eius clarissimum passionis Christi speculum, & perfecta mortis imago effectum erat. Ergo simul cum Christo martyr effecta est. Nam licet Christi interfectores directè non intenderent illam propter Christum affligere, tamen re ipsa persequendo Christum, ipsam persequebantur, & occidendo Christum quantum in ipsis erat, eam interfecit. Qui modus passionis, & persequutionis sufficiens est ad martyrium, ut in Innocentibus constat, qui verè fuerunt martyres, quamuis persequutores non intenderent occidere eos propter Christum, sed solum interficere Christum, ergo ex hac parte sufficienter B. Virgo passa est propter fidem, & propter Christum. Aliunde vero sustinuit dolorem sufficientem ad inferendam mortem corporis, nisi peculiari Dei auxilio fuisset suffulta, ergo potest dici martyr, vel (ut Ephre. eam vocat orat. ad Virginem) martyrum honor ac decus: ergo hoc satis est ad aureolam martyrij comparandam.

Hæc controuersia parui momenti esse videtur, nam in gloria essentiali constat habere Virginem, quidquid respondere potest perfectissimo martyrio: tum propter discursum factum: tum, quia animo, & voluntate paratissima fuit ad mortem pro Christo sustinendam. Quod verò pertinet ad accidentalem ornatum, seu decorem, qui aureola dicitur, etiam videtur certum aliquid peculiare habere de Virgo habere. B. Virginem in hoc genere, quod est veluti insignis beatæ quod-

Aureola dicitur in calce Virgo fuit.

D. Thom.

Dubium.

Abulen. Sotus.

Viguer.

Bernard. Hieron. Ildephon. Anselm.

Ephre.

Aureolam martyrij in calce, quomodo dicitur de Virgo habere.

quod-

quoddam excellentissimæ fortitudinis, & charitatis eius, siue hoc dicatur aureola martyrij, siue aliquid eminentius illa, quod videtur proprius, ac verius dici. Quemadmodum etiam verisimile est, ob dignitatem matris Dei, & egregium pietatis opus, quod B. Virgo in Christo exercuit, habere ipsam singularem aliquem splendorem, ac decorem, qui perfectior sit, quam omnis aureola, qui tamen inter aureolas non connumeratur: sed perfectio quædam est altioris rationis.

Dotes Vir-
ginis corpo-
ris in calo-
rales.

Et ex his facile est intelligere, quid de gloria corporis Virginis sentiendum sit. Habent enim omnes illas dotes, quæ omnibus beatis communes sunt, tantoque excellentius, quanto perfectiori animæ beatitudine fruitur. Rursus ob singularem filij generationem, castissimam, atque purissimam, ex ultimo habere in corpore singularem aliquem, & admirabilem splendorem, vel aliquid aliud, quod sit veluti insigne Regiæ dignitatis, ac diuinæ maternitatis ac principatus, & dominij in omnes beatos, Bonau. in speculo B. Virginis. c. 6.

Bonau.

Singularem
in calo cho-
rum sub
Christe Vir-
go constituitur

Ex quibus omnibus tandem sequitur B. Virginem ita in omnibus excedere alios beatos, vt sub Christo ipsa sola specialem sedem, & singularem chorum in beatitudine constituat. In ordinibus enim Angelorum sanctorum nouem chori distinguuntur ministerijs, & operationibus distincti: sancti verò homines, vel sub illis ordinibus collocantur, vel certe in illis ordinantur, & constituuntur. Nam (vt Theologi docent in secundo d. nona) ad singulos ordines Angelorum aliqui homines assumuntur: at vero Beata Virgo, quoniam habuit superiorem dignitatem, quæ altioris est ordinis, & ministrorum statum excedit, ideo per se singularem chorum constituit. Et hoc modo dicitur ab Ecclesia exaltata (super omnes choros Angelorum, tanquam omnium domina, ac regina. De qua melius, quam de Esther verum est, quod scribitur Esther 2. Ducta est ad cubiculum regis, & habuit gratiam, & misericordiam coram eo super omnes mulieres, & posuit diademata regni in capite eius.

Esther. 2.

DISPUTATIO XXII.

In tres Sectiones distributa.

De adoratione Beatæ Virginis.

Postquam de omnibus Deiparæ perfectionibus actum est, super est, vt de cultu, ac veneratione, quæ illam prosequi tenemur, sermonem instituamus. Hic autem cultus ad hoc præcipua capita reuocari potest. Alterum est honor, seu adoratio, de quo in disputatione præsentis. Alterum est oratio, de quo in sequenti dicemus. Quoniam verò de adoratione: tum in genere, tum de illa, quæ sanctis hominibus, & Angelis debetur, in priori tomo copiose satis disputatum est, ideo ea solum, quæ sunt Virginis propria, hoc loco adiungemus.

SECTIO I.

Virum Beata Virgo cultu religioso adoranda sit.

Collyrida-
noris hæresis.
Damas.
Epiphani.

Hæretici, qui sanctos homines adorandos negant, nullam Virginis exceptionem faciunt. Sed quoniam nihil speciale afferunt ad cultum Virginis euertendum, & quæ generalia sunt, prædicto loco satis sunt pertractata, eos missos faciamus. Alia hæresis extremè contraria fuit Collyridianorum, qui Virginem adorabant vt Deam, & illi sacrificia offerebant. Ita refert Damascen. libr. de hæresib. & Epiphani. hæres. 78. Ecclesia verò, & Catholica veritas media via incedit.

7. Synod.
Con. Trid.

Dicendum est ergo primo, Beatam Virginem esse adorandam. Est de fide ex supra dictis de Sanctis in communi. Nam si reliqui sunt adorandi, multo magis Beata Virgo. Vnde in septima Synodo Actione 4. 6. & 7. & in Tridentino Sessione 25. in decre-

to dereliquijs, & veneratione Sanctorum, primo loco docetur Deiparæ adoratio. Sanctorum testimonium ex citato loco peti possunt, & statim plura afferemus explicando rationem huius adorationis. Ex qua etiam constabit à priori ratione huius conclusionis. Contra quam nihil video, quod obijci possit nisi fortasse Epiphanius dicta hæres. 78. vbi negare videtur Virginem esse adorandam. Sed mens eius ex hæresi, quam impugnat, colligenda est; nomen ergo adorationis pro latria vsurpauit, vnde ibidem postea docet Beatam Virginem honore, ac veneratione prosequendam esse.

Obiis.

Epiphani.
Responsio.

Secundo, pie addi potest Beatam Virginem ab initio seculi, tam in Ecclesia triumphante, quam in militante aliquo modo adoratam esse. Explicatur, quia in primis S. Angeli, à principio suæ creationis Christum fide cognouerunt, & à principio beatitudinis eundem in Verbo intuiti sunt. Tum, quia fidei visio respondet. Tum etiam, quia ad eorum statum maximè spectabat suum caput, ac Regem agnoscere. De qua re in priori tom. super q. 18. & 19. D. Thomæ plura attulimus, & in i. p. q. 57. & 62. fusius tradi solet. Hinc ergo verisimile est cognitam etiam fuisse à Sanctis Angelis ab initio Deiparam, vel communi conceptu, vt in statu viæ, credendo Deum ex femina sumpturum carnem, vel proprio, & particulari, vt in beatitudine intuendo feminam illam, ex qua Verbum incarnandum erat. Cum enim illa visio sit perfectissima, & clarissima, verisimile est, ita esse terminatam ad mysterium Incarnationis, vt clarè etiam visa sit ea, quæ futura erat mater Dei: præsertim quia etiam Beatæ Virginis cognitio multum ad eorum statum pertinebat, cum ipsa perpetuo futura esset eorum Domina, ac Regina. Item, quia incredibile est tam perfectum Dei opus, quale est Beata Virgo, non videri ab aliquo beato in Verbo. At si ab aliquo videtur, maximè à Sanctis Angelis. Quod si nunc ab eis videtur in Verbo, etiam ab initio visum est, quia visio beata non recipit mutationem, & augmentum. Et hoc indicauit D. Thomas sup. q. 30. art. 2. ad 3. si recte ponderetur solutio, & cum argumento conferatur. Et ex doctrina, quam ibi tradit, interpretari possumus nonnullos Patres, qui interdum significari videntur, Angelos non cognouisse matrem Dei, vt videlicet in Bernhardo homilia 1. in Missus est, & sermo. 4. & 5. de Assumptione, vbi Angelis

Adoratio
Virginis
perpetua.

D. Thom.

accommodat verba illa. *Quæ est ista, quæ progreditur?* quasi inquirentibus de persona sibi ignota: quod etiam habet Lau. Iustin. serm. de Annun. Tamen ex D. Thom. citato loco interpretamur hæc intelligenda esse de cognitione quoad omnes circumstantias, non vero quoad substantiam, & personam ipsam. Ex hoc ergo vterius concluditur, sicut Christus, vel fide creditus, vel clarè in Verbo visus statim adoratus est ab Angelis, quomodo multi interpretantur illud ad Hebræ. 1. *Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli eius*, semel enim præceptus est adorari ab Angelis, cum primum illis per fidem propositus est, & iterum cum re ipsa fuit incarnatus. Sicigitur etiam Beatissima eius mater, cum primum sanctis Angelis est cognita, fuit ab eis adorata, cum ab eis sit cognita, vt Dei mater, ac Domina omnium, atque adeo, vel adoratione digna. Decet enim, (vt Damascenus inquit, orat. 1. de Natiuitate, Beatæ Mariæ. & 2. de Assumptione.) *Dei matrem ea quæ filij sunt, possidere, & ab omnibus adorari.*

Bernard.

Laur. Iust.

Rursus eodem ferè discursu explicari potest semper Virginem fuisse in Ecclesia ex hominibus constantem cognitam, & in veneratione habitam. Antè aduentum Christi, non quidem ab vniuersa plebe, quæ valde implicite, & confuse, ac imperfecte Christum cognoscebat, sed à Sapientibus, Patriarchis, ac Prophetis, à quibus & præcognita fuit, & prædicta, vt ex Hieronymo, Bernardo, & alijs Patribus in principio huius libri ostendimus: post Christum autem

Cultus Vir-
ginis in Ec-
clesia qua-
si, quamq;
antiquus.